

Raquel Sánchez Espada

DAMIÀ ROIG I FA, UN PERSONATGE IL·LUSTRE DE LA NOSTRA COMARCA

Presentació

Ajuntament de Tarrés acull una gran part de la col·lecció pictòrica del Damià Roig i Fa, un pintor garriguenc, nascut a Tarrés el 1907.

Durant tot el 2014, vaig dur a terme la gestió d'aquesta col·lecció pictòrica, organitzant-la, catalogant-la i facilitant la seva difusió a través d'un catàleg en línia.

Després vaig començar la gestió de l'arxiu documental municipal de Tarrés, i entre la documentació, vaig trobar una carpeta, amb escrits, pensaments i treballs de Damià Roig.

Si la contemplació de l'obra pictòrica de Damià Roig i Fa, em va fer prendre una especial simpatia per la persona, a qui malauradament no vaig arribar a conèixer, en llegir el seu llegat escrit, la meva admiració vers la persona i el personatge no va parar de créixer. Coneixem savis universals com en Leonardo da Vinci. Però també els tenim locals, tan a prop i tan desconeguts...

Vaig decidir que havia arribat el moment de difondre, i fer conèixer l'obra i la saviesa, d'aquesta persona tan peculiar de la nostra comarca.

Per tant, agraeixo profundament a l'Ajuntament de Tarrés l'oportunitat que m'ha brindat de poder dur a terme tota la tasca realitzada, i en especial al seu alcalde, en Ramon Maria Arbós, per la seva empena i voluntat per tal que es pogués dur a terme.

La persona

Damià va néixer a Tarrés, a cal Radetxa, al carrer Raval de la Fontanella, en una casa ara desapareguda, un 15 de maig de 1907. Tot i que no apareix al llibre de naixements del registre civil de l'època, sí que tenim referència del seu naixement i baptisme quatre dies després a la Parròquia de Santa Maria de Tarrés, com consta al llibre de baptismes corresponent.

Era fill d'una família de quatre germans, tres nois i una noia, la qual va morir jove. De pares pagesos, van anar aviat a viure a Vimbodí.

En la Fita bautismal de la parroquial Iglesia de No^{ra} Sta de la Asension
 del pueblo de Ecceis Arzobispado de Carragoma, a los diez y nueve dias
 del mes de Mayo de mil novecientos siete, yo el infrascripto cura re-
 gente de la misma, he bautizado solemnemente a Damian, Jose,
 Joaquin, nacido a las seis de la tarde del dia quince del citado
 mes y año, hijo de los conyugales Francisco Roig labrador, natural
 y vecino del presente y Dolores Fa, natural de Timplosti y vecina
 de Ecceis, siendo sus abuelos paternos, Jose y Beata Roldan, los maternos
 Jose y Rosa Poca, y los padrinos el abuelo paterno, labrador, viudo
 natural de Panafeta y vecino de Ecceis, y la abuela materna
 casada, natural de Roigats y vecina de Timplosti, a quienes he
 advertido el parentesco espiritual que han contraido y la obli-
 gacion de enseñar la doctrina cristiana al bautizado. Y por
 ser asi firmo la presente partida de Bautismo en Ecceis
 fecha y lugar Joaquin Pirona P^{ro} Regte.

Fig. 1. Registre de baptisme del Damià Roig i Fa (Fons parroquial - AHAT).

Fig. 2. Ruïnes de Cal Radetxa, casa on va néixer en Damià Roig a Tarrés.

Fig. 3. Retrat de la mare del pintor.

Fig. 4. Retrat del pare del pintor.

La plaga de la fil·loxera de principis del segle XX va fer emigrar la família a França. Allà en Damià hi va viure pintant i treballant fins el 1932, que va tornar a establir-se a Catalunya, on va fer algunes exposicions i va vendre els primers quadres. Malauradament la guerra el va arrossegar i va malmetre els seus inicis.

Encara que els temps no eren fàcils, va exposar a Tarragona i a Reus al 1942, i va començar a tenir algunes crítiques que li varen ser molt favorables. Entre el 1943 i el 1960, mentre vivia a Santa Coloma de Gramenet, va exposar repetidament a Barcelona a les Sales Velasco, Galeries Cristina i Gaspar, i va participar en diverses exposicions col·lectives.

Fig. 5. Pintura de la Plaça de Catalunya a Barcelona.

L'any 1960 es va establir a Suïssa, on va seguir pintant fins al 1963, quan va tornar a Santa Coloma de Gramenet.

Llavors va treballar durant 6 anys fent les pintures murals de la Parròquia de Sant Andreu del Palomar, amb el pintor Josep Verdaguer.

Fig. 6. Parròquia de Sant Andreu del Palomar a Barcelona.

Fig. 7. Pintures de la Parròquia de Sant Andreu del Palomar a Barcelona.

Fou membre fundador de l'acadèmia d'art "Els Coloristes," grup pictòric colomenc, conjuntament amb Ricard Rex, Antoni Boronat i Sebastià Folch, entre d'altres. Va dedicar-se a l'ensenyament de la pintura i realitzà nombroses exposicions individuals i col·lectives. Els Coloristes és una entitat, amb més de 30 anys d'història, que promou la formació i la difusió de l'art—especialment la pintura i el dibuix— a Santa Coloma de Gramanet.

Fig. 8. Logotip del grup dels coloristes.

Va viure durant uns anys a Blanes, on va fer una extensa obra pictòrica amb paisatges marins.

El Damià, de signe escorpí, va estudiar profundament l'astrologia, portant-la a la pràctica fent centenars de prediccions. Vegetarià convençut, va ésser cuiner a la guerra civil, va viure a França i Suïssa, i va córrer la cursa popular més multitudinària d'Europa els últims 15 anys de la seva vida—la Cursa de El Corte Inglés de Barcelona—.

Va haver de retirar-se de l'activitat per culpa de la seva progressiva ceguesa.

Va morir es 20 d'octubre del 2012 al barri de Collblanc (Barcelona), a l'edat de 105 anys

Francesc Barris, intel·lectual i amic dels Coloristes, va escriure sobre ell:

Fig. 9. Paisatge marí.

"El capteniment, la figura, l'aire de Damià Roig, suggereixen un home intel·lectual, fred, reservat, una mica distant. Ben al contrari, si alguna cosa el distingeix, és l'apassionament que posa a les coses. Pinta, escriu poemes, cultiva la música, estudia temes filosòfics i astrològics, i en tot hi posa el mateix delit i la mateixa força. I és, al mateix temps, ponderat en el judici, i sobri com un anacoreta en la seva vida material. Reflexiu, introvertit, és tanmateix franc i obert en el tracte.

La seva pintura reflecteix fidelment el seu esperit, el seu món interior, les aparents contradiccions del seu caràcter. Artista extraordinàriament honest, no cau mai en fàcils concessions a la galeria. Fa una pintura sòbria en detall, però generosa, abundant en la llum. És un enamorat de la terra i de l'aigua, sobretot la de riu. Les flors, les muntanyes, el paisatge, tot ho veu radiant. Tracta de pintar la natura com la veu a primer cop d'ull, però procurant incorporar a l'obra, el clima i l'espiritualitat del model,

per tal d'aconseguir-ho, l'observa atentament fins a agermanar-s'hi; cultiva el retrat, l'autoretrat (amb una justesa que demostra el profund coneixement de si mateix), la natura morta i sobretot el paisatge.

Ha fet molts oficis i ha trepitjat moltes terres, nostres i forànies, i de tot arreu on ha anat, de tots els llocs on ha viscut, no hi ha tornat mai de buit; se n'ha emportat la llum incorporada en els seus quadres."

Fig. 10. El Damià Roig i Fa a la Cursa del Corte Inglés de Barcelona quan tenia 101 anys.

Fig. 11. Darrera participació del Damià Roig a la Cursa del Corte Inglés de Barcelona.

L'obra pictòrica

L'obra pictòrica del Damià Roig és molt extensa. La gran majoria de les seves obres es troben a l'arxiu municipal de Tarrés (uns 1300 quadres), a Vimbodí n'hi ha uns 200, una trentena a Blanes i molts més a col·leccions privades.

Tarrés acull la part més important, donat que va ser a aquest ajuntament que el propi pintor va fer una donació davant notari d'uns 1300 quadres.

L'Ajuntament de Tarrés, per mitjà d'un pla d'ocupació, va realitzar una primera catalogació de la col·lecció, generant un llistat ofimàtic, i fotografiant digitalment tots els quadres. Posteriorment es donà una dispersió física de la col·lecció a diferents locals municipals.

Al 2014 s'engega un projecte de catalogació i difusió del llegat pictòric del Damià Roig i Fa. S'aprofita un espai condicionat de l'Ajuntament per crear una sala d'emmagatzematge permanent de la col·lecció completa. Es traslladen tots els quadres a les noves prestatgeries, adjudicant a cada peça un número d'ordre i una etiqueta visible amb la numeració. L'objectiu és poder localitzar els quadres fàcilment mitjançant un catàleg. Es realitza una revisió de la catalogació, i un tractament de les fotografies digitals. Així mateix es cataloguen els ítems no catalogats amb anterioritat.

Es crea un catàleg en línia accessible per Internet, on la col·lecció es divideix en gèneres: Retrats, Marines, Paisatges, Flors, Bodegons i Urbanes. Cada quadre té una pàgina pròpia amb la imatge ampliada, una breu descripció del que conté, el seu estat de conservació, i altres detalls remarcables. Així com la seva localització i número d'ordre dins l'arxiu.

El catàleg és accessible des de l'adreça d'internet: www.tarres.org

També es va crear una aplicació per a Android, per poder consultar el catàleg des del smartpho-
ne, i que es pot descarregar des de la mateixa web anomenada.

Fig. 12. Sala d'arxiu de la col·lecció pictòrica del Damià Roig i Fa a l'Ajuntament de Tarrés.

Fig. 13. Vista de la pàgina web on es pot consultar la col·lecció pictòrica del Damià Roig i Fa.

Fig. 14. Vista del catàleg de la col·lecció pictòrica del Damià Roig i Fa, amb l'opció de tria de gènere.

Fig. 15. Vista del catàleg de la col·lecció pictòrica del Damia Roig i Fa, fitxa d'un quadre concret.

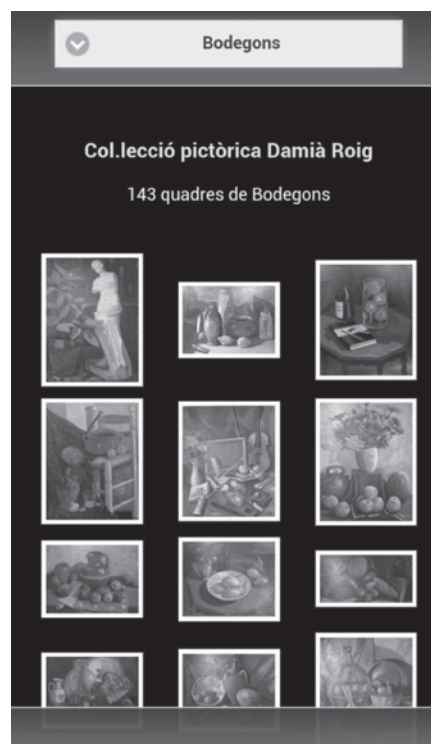

Fig. 16. Vista del catàleg de la col·lecció pictòrica del Damia Roig i Fa, des d'un dispositiu amb Android amb l'app instal·lada.

L'obra pictòrica del Damia Roig i Fa, de caire realista, mostra facetes de la seva vida i del pas pels llocs on va viure el pintor. Així trobem escenes de la vida i el món rural, paisatges de muntanya, paisatges urbans europeus, vistes de la ciutat de Barcelona i Santa Coloma de Gramenet, escena de mar de la Costa Brava i el Maresme, retrats de la seva família i autoretrats del propi pintor.

És d'esperar que l'esforç fet per l'Ajuntament de Tarrés de fer difusió de l'obra pictòrica del Damia Roig i Fa, serveixi d'exemple a altres dipositaris del llegat pictòric del pintor, i en podem gaudir públicament en un futur pròxim.

Fig. 17. Autoretrat del pintor.

El pensament i l'obra escrita

Tot i que en Damia Roig i Fa destaca per la seva obra pictòrica, la seva llarga vida i el seu esperit inquiet, li va permetre de reflexionar sobre diferents temes, dels quals ha deixat un llegat escrit inèdit, part del qual es conserva a l'arxiu documental municipal de Tarrés, i part en mans d'amics i seguidors del pintor, com en Raimundo Mortes i en Carlos Vates, ambdós alumnes d'en Damia Roig a l'escola dels Coloristes de Santa Coloma de Gramenet, i actius en la difusió de l'obra d'en Damia Roig i Fa, per diferents mitjans.

En Damia Roig i Fa, va escriure sobre molts temes que l'inquietaven i sobre els quals volia donar la seva opinió. Amor, astrologia, ciència, religió, creació, mort, bé i mal, salut... són matèries recurrents en la seva obra escrita.

Fig. 18. Escena rural. Pagesos esgranant el blat.

Va escriure a ordinador i a mà, en fulls de llibreta amb lletra molt gran, molt característica.

A continuació uns fragments de l'obra escrita d'en Damià Roig i Fa, que es conserva a l'arxiu municipal de Tarrés:

“Pensamientos

¿Por qué el hielo pesa menos que el agua? Porque, a la inversa, la vida sería imposible. Si el hielo pesara más que el agua, al ir el hielo al fondo, toda el agua se convertiría en hielo sin remisión.

¿Por qué hay tan pocos depredadores y tantísimos depredados? Porque, de ser a la inversa, los depredadores acabarían pronto con todos los depredados y entonces morirían de hambre los depredadores por falta de depredados.

Primero nació la hierba, después nacieron el conejo, el cordero y el buey... y después el perro, el tigre y el león... en un equilibrio perfecto.

Y después vino el hombre y rompió el equilibrio: por su inteligencia, mas no por su fuerza; la fuerza se la dio la inteligencia.

La ambición es el depredador del hombre. La ambición es para el hombre lo que la zanahoria delante del burro.

[...]

Al nacer, nuestro cuerpo se torna nuestra cruz. En él vienen ya marcadas todas nuestras ambiciones, nuestros deseos, nuestros aciertos y nuestros fracasos.

Todos nacemos programados para desarrollar ciertas cualidades predeterminadas.

La sabiduría es la inteligencia convertida en amor hacia la vida.

El placer y el dolor, como el agua, siempre buscan el equilibrio. A tanto placer corresponde tanto dolor.

El trabajo y el descanso: el trabajo debe de equilibrarse con el descanso; de no ser así, la resistencia del cuerpo se resiente, y la enfermedad es el resultado.

[...]

Las mayores infelicidades y los mayores dolores tienen su causa en el mal uso del sexo.

Todas las cosas tienen un punto de equilibrio, dentro del cual hay placer; pasado dicho punto hay dolor.

El bien y el mal que haces quedan registrados en tu conciencia... para la próxima vuelta.

No debemos jurar, porque ignoramos lo que pensaremos mañana. Ni juzgar, porque ignoramos la verdad.

[...]

La locura es un desarreglo del cerebro, no de la Mente.

Sólo puede sufrir desarreglos y muerte lo que nace, lo compuesto.

[...]

Mejor actuar que dudar siempre. Sólo actuando puede desaparecer la duda.

Dado el carácter de la gente, me temo que en un régimen justo muchos irían al suicidio de puro aburrimiento.

Las grandes verdades son las hijas de los grandes errores.

El ser humano no aprende, rememora...

La inteligencia, lejos de proceder del cerebro, es una creación de la inteligencia para su manifestación en el mundo de la materia, por ella también creado.

Los sólidos son compuestos de energía; luego la energía es anterior y superior a la materia.

La experiencia nos demuestra que toda creación procede de la inteligencia y que nada hay sin ella. La inteligencia, pues, es anterior a todo lo existente.

[...]

En este siglo XX la espiritualidad reside en lo rentable.

Esclavo es aquel que hace las cosas sin amor. Puede por lo tanto ser más libre el criado que el mismo dueño.

La esperanza tiene mucho de autoengaño... es la zanahoria delante del burro.

Los placeres son como las reglas de tres: unos van de más a más, y otros van de más a menos. Quiero decir que unos placeres dan la vida, como el arte y el trabajo, y otros dan la muerte, como los vicios en general.

Sólo después de un gran disgusto está uno presto para recibir una gran alegría.

[...]

Las huelgas, en la democracia, no tienen razón de ser: las considero un suicidio de la misma.

No hay sombra sin sol ni paz sin guerra; es la ley de los opuestos.

¿Cuándo es más útil un vaso? ¿Vacío o lleno? Depende de las circunstancias, y del contenido del vaso...

Como en una bombilla, el positivo y el negativo, igual que el bien y el mal, al chocar producen la luz.

[...]

Aunque desaparecieran todas las especies, volverían a aparecer en su momento oportuno.

Toda dictadura lo es mucho más cuando se la combate.

El peor error de todo comunismo es prohibir la religión.

Tan negativo es prohibir la religión como prohibir el ateísmo, pues ambos sostienen el universo.

Una sociedad comunista democrática sólo puede ser vivida por gentes muy responsables, y autogobernables.

La variedad de la sociedad capitalista se debe únicamente a la pobreza de los más y a la riqueza de unos cuantos.

El único responsable de la prostitución es el hombre: la degeneración sexual es la causa del SIDA y demás enfermedades.

[...]

El hombre busca siempre la paz, mientras hace la guerra...

El deporte debe tener como finalidad la estética y la salud del cuerpo. En cambio, el deporte competitivo es la muerte del mismo.

La franqueza, como todo, es un arma de dos filos: lo mismo puede dar la vida que quitarla.

Ningún régimen es el responsable de la miseria de unos y la riqueza de otros: sólo el hombre es el responsable.

[...]

La salud y la enfermedad entran por la boca: todo enfermo es un pecador contra sí mismo y la sociedad.

De sus sufrimientos, el ser humano siempre encuentra algún culpable fuera de él: si se constipa, la culpa la tiene el aire; si está griposo, el sambenito se lo lleva el virus...

El rebaño siempre sigue al pastor: en toda manifestación pro paz y libertad, la paloma es el símbolo; pero ésta siempre acaba en las garras del gavilán.

La Seguridad Social está supercolapsada: todos nos quejamos por ello, pero muy pocos, por no decir nadie, procura llevar una vida sana para no ingresar enfermo por su propia culpa. El tabaco, el alcohol y una comida fuera de lo natural son la causa de tantos infartos y enfermedades incurables.

La primera educación del niño debería ser la de enseñarle a conocer su cuerpo, y así aprendería a respetarlo. Sabría que sus pulmones necesitan aire puro, sin mezclas de alquitrán y nicotina, y que su hígado, estómago y riñones degeneran con el alcohol y tantas otras porquerías, causantes de la miseria humana.

¿Qué es ser valiente? ¿Qué es ser cobarde? ¿Es valiente el que se lanza contra una fuerza superior a la suya? ¿Es cobarde el que huye en iguales condiciones? Valentía y cobardía son dos maneras de ver un mismo problema.

Para saber si el ser humano es carnívoro o bien frugívoro basta poner sobre la mesa una bandeja de fruta y otra de carne cruda... y hacer que un niño escoja.

El problema de Cataluña es que son sólo cuatro provincias.

Raras veces la fuerza y la razón van juntas: la fuerza vence pero no convence.

Todo puede ser discutido desde tres puntos de vista diferentes, y de ellos salen todavía infinidad de matices.

Toda decisión, toda creación, antes de llevarla a la práctica, está en la Mente del ser animal o humano, para el caso es lo mismo. Yendo, pues, al principio, diremos que si nosotros, como efectos que somos de una Causa superior, procedemos mentalmente, cabe suponer por lógica que toda creación universal está, y estamos, como creación en la Mente, Causa primera y única a la cual se la designa con el nombre de Dios.

[...]

La finalidad del ser humano en la vida no es el placer, sino el saber."

"Astrología

Leo en un libro científico: "La astrología carece de base científica". ¿Y qué tendrá que ver la carencia de base científica para que la astrología sea una ciencia de los astros verdadera? ¿Acaso la ciencia es el punto de referencia de la verdad absoluta? ¿Qué sabe la ciencia para erigirse en tesorera de la verdad? ¿Con qué derecho ciertos científicos niegan su parte de verdad a los demás?

¿Sabe acaso la ciencia qué es la electricidad? No. Sabemos únicamente aprovecharnos de ella, pero no sabemos de dónde viene ni adónde va, y así todas las cosas. Hemos dado nombre a todas las cosas del universo: por ello ya nos parece que estamos al final de la calle. La Causa de las causas es y será siempre un misterio. El hombre se desconoce a sí mismo: si no fuera así, conocería también todo lo demás.”

“De los virus

¿Son los virus los causantes de las enfermedades? A fe que no. Si así fuera, todos moriríamos de cáncer de pulmón, de tuberculosis, o bien de otra enfermedad cancerígena cualquiera.

Los médicos engañan a la gente, haciéndoles creer que el aire constipa, que los virus producen la enfermedad, etc. La cuestión estriba en encontrar siempre un culpable fuera de uno: de esta manera no se hace nunca nada para evitar las enfermedades.

Podríamos comparar los virus con las semillas. Si cogemos unas semillas cualesquiera, y las dejamos sobre una mesa seca sin humedad alguna, no tenemos ningún miedo a equivocarnos si decimos que, con el tiempo, llegarán a descomponerse sin haber intentado siquiera germinar. Lo mismo sucederá con los virus ante un organismo sano.”

“Terrorismo

Terrorismo es un ataque por sorpresa. Los fuertes llaman terroristas a los que los atacan con el objetivo de liberarse de su dominación por medios violentos. ¿Da la constitución española medios democráticos? ¿Hay en dicha constitución algún artículo que legalice la posibilidad de llegar a la independencia por las urnas...? No, no la hay. Si no hay otra alternativa...

La ETA en el País Vasco ejerce una lucha desigual contra el Estado español para lograr su independencia. A esa lucha la llaman los fuertes terrorismo. Otro ejemplo cercano es el IRA, el ejército de liberación de Irlanda. Francia se las tiene con los “terroristas” de la isla de Córcega, a la cual domina. Luego están los tamiles en la India, los kurdos en Turquía... y también los chechenos se las tienen con la potente Rusia...

Siempre se ha visto que el grande se come al pequeño.”

I aquest és un exemple d'alguns dels manuscrits que es conserven:

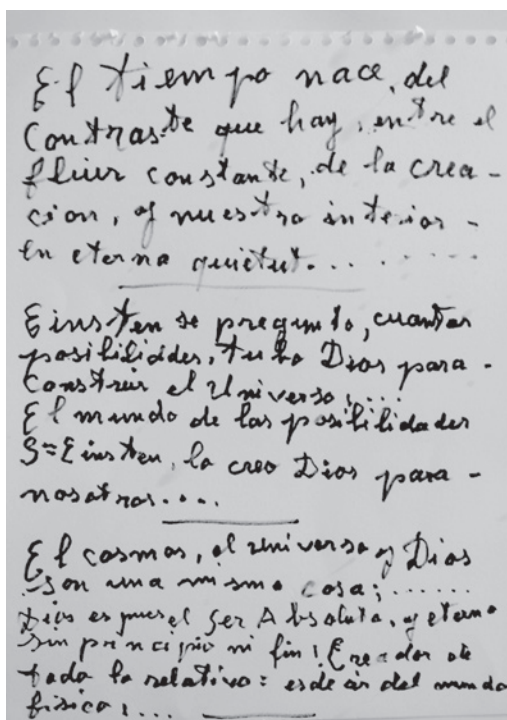
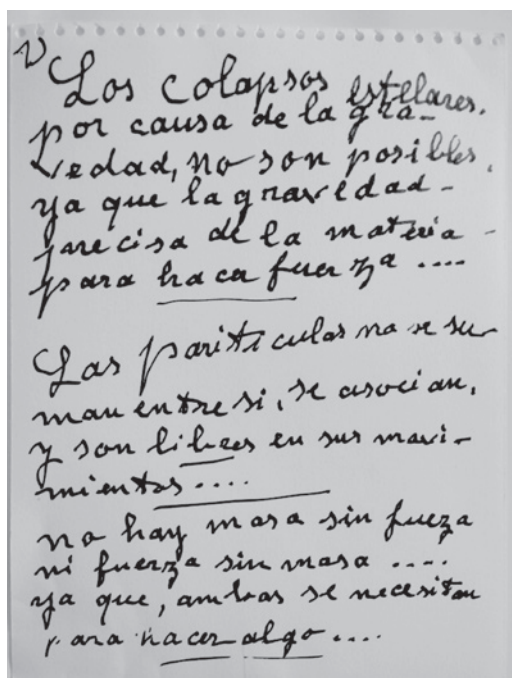

Fig. 19. Manuscrit sobre ciència.

Fig. 20. Manuscrit sobre el temps i la creació.

Difusió de l'obra i el llegat del Damià Roig i Fa

L'aposta de l'Ajuntament de Tarrés per fomentar un treball d'organització i difusió del llegat d'en Damià Roig i Fa, fill del municipi, per mitjà d'una pàgina web accessible a tothom (www.tarres.org) és una de les iniciatives que s'han dut i es continuen fent per donar a conèixer l'obra d'aquesta persona i personatge tan singular.

En aquesta darrera part d'aquest article, donaré a conèixer altres iniciatives de les que tinc notícia.

Pàgina a Facebook d'en Damià Roig i Fa: Un espai que recull reflexions, fotografies, vídeos i diferents informacions sobre en Damià Roig i Fa.

<https://www.facebook.com/Dami%C3%A0-Roig-i-Fa-190082654362774/timeline/>

L'espai del Damià Roig i Fa a Plaetix: Pàgina web i projecte de difusió artística, impulsat per seguidors del pintor. Inclou vídeos d'entrevistes al Damià Roig sobre diferents temes. A la llarga volen crear un documental sobre la figura del Damià Roig i Fa.

<http://damia.plaetix.com/>

Pàgina en memòria de la seva carrera personal i artística: Pàgina web de creació recent i encara als seus inicis, impulsada pels seguidors i alumnes del Damià Roig, en Raimundo Mortes i en Carlos Vates, amb l'objectiu de difondre l'obra escrita del pintor de Tarrés.

<https://damiaroigifa.wordpress.com/>

Amb aquest article espero haver despertat la vostra curiositat per l'obra d'un personatge poc conegut, que val molt la pena conèixer, per la seva contribució, pel seu llegat, per la seva saviesa, i perquè podem dir amb orgull, que en Damià Roig i Fa, fou i continuarà sent un gran personatge il·lustre de la nostra comarca. Us he ofert les eines per conèixer la seva obra, us convido a descobrir-la i a gaudir-ne del procés.